

מראי מקומות - יבמות

ז:

דצריך להיות לפני אהל מועד, דע"כ אין הטעם משום קדושת המקום, אלא דין מיוחד הוא. וע"ע במקדש דוד (ל"ח, ג'), דכ' דמה שצריך להיות בשער נקנור דוקא, היינו משום דמשמע דלפני ד' היינו במקום כניסה ויציאה, דהיינו שער נקנור, והיינו דהמצורע צריך להיות לפני ד' (ודלא כמשמעות דברי הריב"ן, ומשמע דכוונתו לתירוץ אחר).

עוד תי' תוס' בשם ר"ת, דעשו כן בשביל תקנת מצורעים, שיעמדו שם באופן שיגין השער עליהם מהחמה ומהגשמים (ולכא"ו מבואר דס"ל דלא ה' כיפה על כל הר הבית, ע' רמב"ם בית הבחירה ה, א).

ה. מוטב שיבא עשה שיש בו כרת

וידחה עשה שאין בו כרת

ע' בתוס' בפסחים (נט. ד"ה אתי), דהק' לענין הא דאמר' התם דאתי עשה דחמיר דפסח ודחי עשה דהשלמה, דהא לא הוי בעידנא, דהא מיעקר עשה דהשלמה קודם שקיים העשה דפסח. ותנ' דמה דאמר' דצריך שיהי' הדיחו בעידנא דמקיים העשה, זהו רק היכא דהעשה דחי הלא החמור, אבל התם, דעשה דחמיר, דהיינו פסח, דוחה עשה הקל, לא בעינן בעידנא. ולכא"ו כן צריכין לומר כאן, דאף דאינו מקיים העשה דק"פ בעידנא דמבטל העשה דוישלחו מן המחנה, כיון דקרנן פסח עשה דחמיר הוא, שפיר דחי אפי' שלא בעידנא.

ו. וא"ר יוחנן דבר תורה אפי' עשה אין בו

פי', וא"כ, נכלל בהדברים שלא העמידו דבריהן במקום כרת. והק' רעק"א בזבחים (לב:), הא אפי' אם ה' באמת עשה גמור, מ"מ ה' נדחה מפני קרבן פסח [ע"ש מקורו], וא"כ איך חשיב מצורע בכלל דלא העמידו, הא גם אם בעלמא העמידו, מ"מ יהא נדחה מפני הפסח, והניח בצע"ג. וע' בקובץ הערות (י"ג, א'), דצידד לתרץ דהי' שייך לומר דאף אם מדאורייתא היתה נדחית, מ"מ אם מדרבנן לא היתה נדחית, דפעמים דאיסורים דרבנן חמירי טפי, וא"כ שפיר חשיב בין הא דלא העמידו דבריהן, וע"ש מה שהק' ע"ז.

ז. הואיל והותר לצרעתו, הותר לקרויו

הק' תוס', א"כ משום הואיל והותרה הוא, א"כ למה הותרה רק ביאה במקצת, לישתרי גם ביאת כולו. ותנ' דכיון דכתי' בפירוש ואל המקדש לא תבוא, דהיינו ביאת כולו, לא רצו להתיר, ורק ביאת מקצת, שהחיא דרשה בעלמא, הי' ניחא להו להתיר. עוד תנ' דכיון דאפשר ע"י ביאה במקצת, א"כ באמת יהי' חייב אם נכנס כולו. וע' בקובץ הערות (י"ט, א'), דביאר דנח' התירוצים בזה, דתנ' א' ס"ל דמה דביאת מקצת שמה ביאה, היינו דביאה במקצת הוי כאילו בא כולו, וא"כ אין חילוק בעצם בין אם נכנס אצבע א' או ה' אצבעות, או נכנס כולו. ותנ' ב' ס"ל דהתורה חידשה שעל כל ביאה מצד עצמו חייב, ולא משום דהוי כאילו בא כולו.

א. סד"א תיתי במה מצינו מאשת אח

הק' תוס' ביומא (מ: ד"ה מוה, ציינו הגלה"ש כאן), הא אמרי' דדבר החדש הוא, ולכן לא יצא ללמד על כל הכלל, אלא על עצמו, ואיך כאן שייך ללמוד במה מצינו. וביאר דמוכח מהכא דאף אם אינו מלמד על כל הכלל, זהו רק היכא שיש פירכא. וזהו השו"ט בהגמ', דכיון דנקטה הגמ' דדבר חדש הוא, אמרי' דממילא אינו מלמד על כל הכלל, וע"ז הק' דזהו רק היכא שיש פירכא, אבל כאן אין פירכא, ולכן שפיר יש ללמוד שאר עריות מאשת אח במה מצינו. וע"ז תי' הגמ' מי דמי, התם חד איסורא, וכו', דהיינו דבאמת שפיר יש כאן פירכא, ולכן אין למדין ממנה. וע"ע ברמב"ן מש"כ בשם הרב אב ב"ד ליישב קו' זו באו"א, ולחלק בין סוגיין להא דאשמות.

ב. התם תרי איסורי, הכא חד איסורא

כ' הריטב"א (ועוד ראשונים) דאפי' תימא כדאמר' לעיל, מה לי חומרא זוטא מה לי חומרא רבה, שאני הכא שהן איסורי מוחלקין (ואי"ז סותר למש"כ הריטב"א עצמו לעיל, דהגמ' חזרה מסבירא זו דלעיל, דלא אמר כאן אלא דאפי' תימא כדאמר' לעיל, דהיינו שאין הכרח לפרש דהגמ' כאן חולקת על הגמ' לעיל).

ג. מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי

ע' בקובץ הערות (ט', ד'), שכ' שיש ב' אופנים של הותרה. (א) היכא דההיתר הוא מטעם המצוה, דע"י המצוה הותר העבירה. (ב) דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל, כגון חלב חי' וטומאת קרובים, שאין ההיתר משום המצוה. וכ' דלכא"ו לא שייך הא דאמר' הואיל ואשתרי אשתרי אלא היכא שההיתר הוא משום המצוה, שאינו היתר גמור, אבל בחלב חי' לא שייך לומר דהואיל וניתר איסור חלב, ניתר נמי איסור אחר. והחילוק הוא, דבאופן ראשון, לא פקע סיבת האיסור מהדבר, אלא שהמצוה שישנה בו מתירתו בכל שעה ושעה. וכיון דמצד עצמו ראוי להיות אסור, אלא שהמצוה מתירתו, בזה אמרי' הואיל ואשתרי, אבל באופן שני לא הי' הדבר ראוי להיות אסור בכלל.

ד. אע"פ שאין טבויי אחר נכנס, זה נכנס

פרש"י, הי' נכנס לשערי נקנור, שלא נתקדשו שערי נקנור, כדי שיהיו המצורעים יכולים לכנוס בהונותיהן לתוך העזרה. והק' תוס', למה לא נתקדשו שערי נקנור בשביל זה, הרי היו יכולים לעמוד בעזרת נשים ולהכניס בהונותיהן לתוך שערי נקנור. ותנ' בשם הריב"ן דסכ"ס אי"ז לפני ד', כיון שאינו באויר העזרה. וכ' תוס' דאינו מסתבר, דהא אם יש בו קדושת עזרה, שפיר חשיב לפני ד'. וע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (הל' מחוסרי כפרה, נ. בדפי הספר), דביאר דס"ל לריב"ן דדין לפני ד' אינו מחמת קדושת העזרה, אלא דין מיוחד דצריך להיות "לפני ד'", ולא סגי בזה מה שהוא בשער נקנור, אלא צריך דוקא אויר העזרה. וע"ש מה שהביא ראי' מהא דהתורה כהנים דריש מלפני ד'